

stond in februari '42 in een ook boven Java afgeworpen Japans luchtpamflet te lezen (wij maakten er in ons vorig deel al melding van), 'dat een nieuwe regering door een Indonesiër gevormd wordt, die met ons wil samenwerken.'

Wie moest dan als kabinetsformateur optreden en wie moesten minister worden?

Er vormden zich, onmiddellijk nadat de Japanse troepen ter plaatse verschenen waren, in verscheidene steden op Java, alsook op Sumatra, eigener beweging comité's van nationalisten die zich met onderling verschillende namen aanduiden (een aanwijzing voor hun spontaan karakter), zoals *Komitee Nasional Indonesia*, *Komitee Indonesia Merdeka* (Comité voor een Vrij Indonesië), *Komitee Barisan Kebangsaan Indonesia* (Comité van het Indonesische Nationale Korps) of *Barisan Rakjat Indonesia* (Indonesisch Volkskorps), maar die één waren in hun streven om de inheemse bestuursaristocratie, welke de steun en toeverlaat van het Nederlands gezag was geweest, terzijde te schuiven, eigen bestuursorganen te vormen en zich aan de Japanners aan te bieden als hun beste helpers bij het bewaren van rust en orde. In Batavia speelde in het plaatselijk comité mr. Achmad Soebardjo, die van september '35 af in Japan een jaar lang correspondent was geweest van een der inheemse dagbladen op Java, een belangrijke rol, in Soerakarta (zie voor alle plaatsen op Java die wij in dit hoofdstuk noemen, kaart VIII op de pag.'s 308-309) deed dat de grote voorman van het *Taman Siswo*-onderwijs, *Ki Hadjar Dewantoro*, in Djokjakarta een bekende Islamietische voorman van lage adel, *Kijaji hadji Mas Mansoer*, die in '37 voorzitter was geworden van de modernistische Islamietische beweging *Mohammadijah*. In Soebang, niet ver van het op 1 maart door het Japanse leger veroverde vliegveld Kalidjati, werd op 3 maart door de propagandist van het Japanse leger een bijeenkomst belegd in de tuin van de woning van de *wedono*, het inheemse districtshoofd, waar enkele duizenden inheemsen aanwezig waren; hier kwam een Comité van Elf tot stand dat spoedig de naam kreeg van 'Contact- en Propagandacomité van het Japanse leger te Soebang'.

Aan al die comité's was geen lang leven beschoren. Zij beschikten over onvoldoende krachten om het maatschappelijk leven weer op gang te brengen en zij wekten onrust doordat zij het op verscheidene plaatsen tot anti-Chinese demonstraties lieten komen, doordat hier en daar inheemse bestuursfunctionarissen, die zich bij de inheemse bevolking gehaat hadden gemaakt, vermoord werden en doordat de inheemse bestuursaristocraten, van wie enkelen door de nationalistten enige tijd in